

Skinnarbyn - Bygda socken

historiskt centrum för handel, kyrka och försvar

Skinnarbyn är det gamla namnet för det som idag är Bygdeå. Namnet härrör troligen från järnåldern/vikingatiden, då omfattande skinnhandel ägde rum från norra Skandinavien mot bland annat Novgorod (Holmgård) och Östromerska riket.

Landhöjningen i Bygdeå är ca 90 cm per århundrade och har tidigare varit ännu snabbare. Detta betyder att havsstranden låg mycket högre när Skinnarbyn befolkades. Kartan här intill visar havsstrandens läge år 1000 och år 2000. Från 500-talet och fram till omkring 1700-talet fanns en skyddad naturhamn på "Bygdön", där de handelsresande folken på Bottenviken kunde lägga till med sina skepp. Fram till omkring 900-talet strömmade Rickleåns vatten ut mot Skinnarbyfjärden, vilket bidrog till att den skyddade hamnen erbjöd ett givande fiske, av bland annat lax.

För sjöfararna blev den ovanliga klippformationen Bygde sten en naturlig markering för farleden in till Skinnarbyn. Vid nöteborgsfreden år 1323 blev Bygde sten också ett märke för Sveriges gräns mot de "laglösa" områdena norr därom.

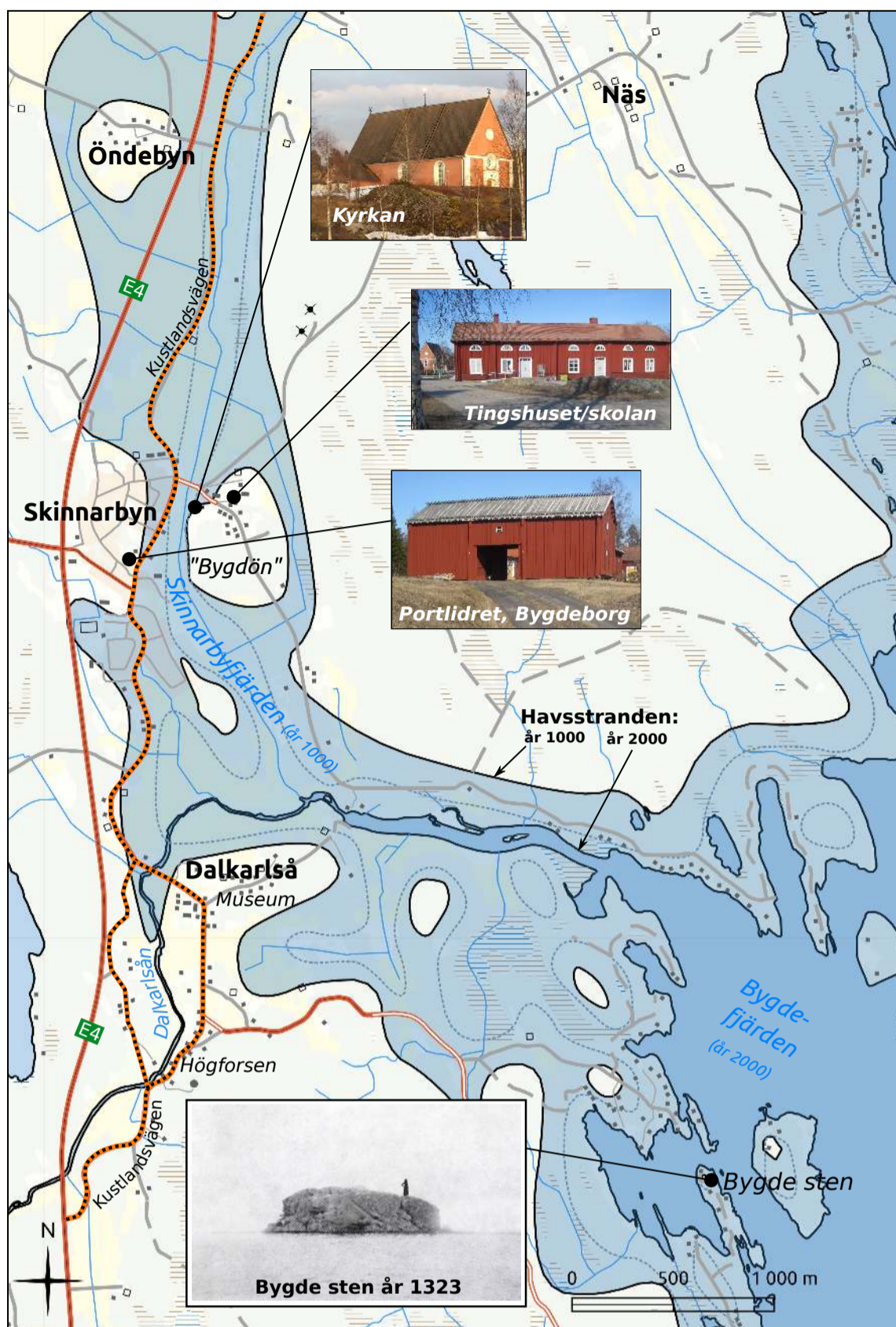
Bygda sockens första kyrka, då Sveriges nordligaste, uppfördes på "Bygdön" troligen redan på 1100-talet. Den nuvarande kyrkan invigdes år 1507, med tjocka stenmurar som syftade till att skydda mot inkräktare. På den tiden var socknen inte skyldig att bidra med soldater till svenska armén, utan skulle istället själva ordna sitt försvar. Efter att kalmarunionen upplöstes år 1523 började dock soldater från socknen att rekryteras till armén. År 1623 bildades Bygdeå kompani, som sände soldater till bland annat 30-åriga kriget och det stora nordiska kriget. Kaptensbostället Bygdeborg uppfördes år 1691. Gårdens portlider från år 1700 är idag skyddat som byggnadsminne.

Under 1600-talet växte en kyrkstad upp i slutningen ovanför Bygdeå kyrka. Kyrkplatsen, socknens centrum, var alltjämt en marknadsplats, som under 1800-talet kompletterades med ett kombinerat skol- och tingshus, samt häradshäkte.

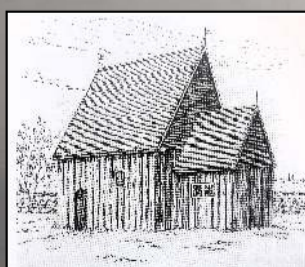
Bygdeå Hembygdsförening

<https://www.hembygd.se/bygdeå>

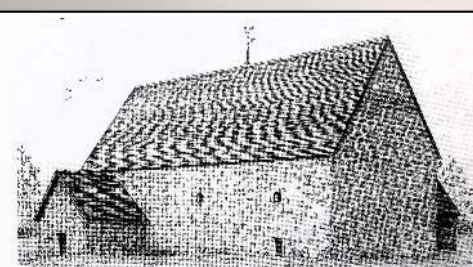
Text: Torgny Åberg

Utsikt från Skinnarbyn år 1507: Stenkyrkan var nybyggd och fungerade som försvarsborg för Bygda sockens befolkning. Havsstranden låg ca 4,7 m högre än idag, och grundgående handelsfartyg kunde lägga till alldeles intill kyrkan.

Första kyrkan uppfördes troligen på 1100-talet

Stenkyrkans fasad fram till 1756: Ingång från södersidan, och några få gluggar istället för fönster.

Teckningar av Walter Asplund